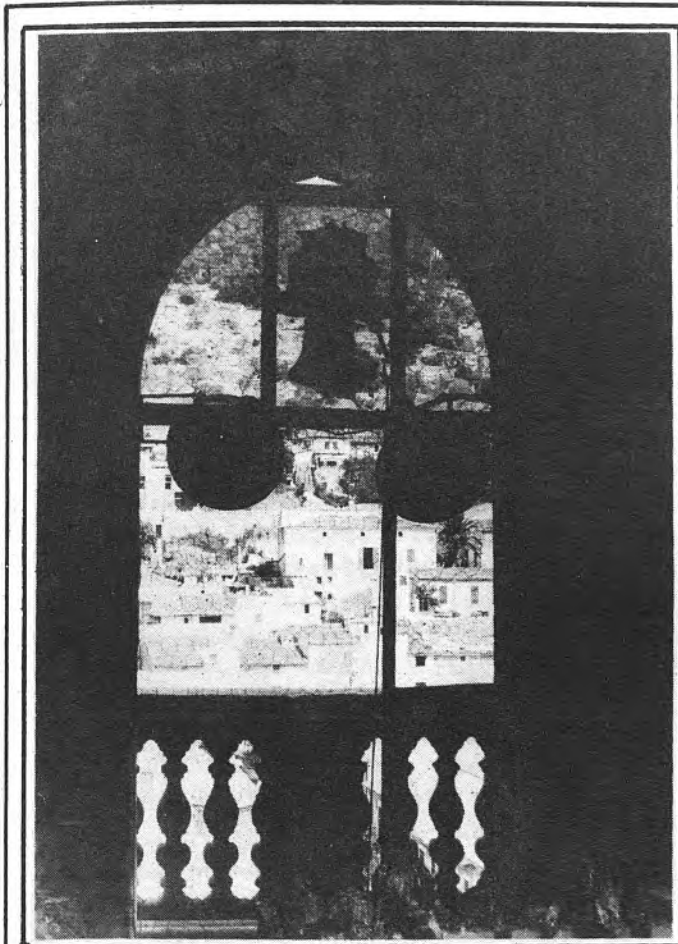

es castellet

BUNYOLA

OCTUBRE 87

NÚMERO 10

LES CAMPANES DE BUNYOLA

Entrevista amb:

JOAN BESTARD

Fou l'any 1982 que se'm remogueren als instants socialistes.

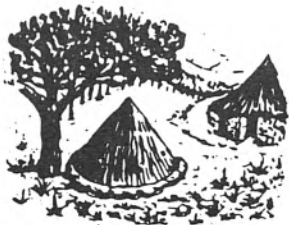
Els P.F.B. es posaren una mica nerviosos dient - nos que parlada que vollem el 'sillón' de balde.

es castellet

Editat pel

COL. LECTIU CULTURAL
SITJA

Depòsit legal: PM 779 - 1.982

CORRESPONDÈNCIA:

Apartat de Correus 13
Mestre Colom, nº 9
B U N Y O L A

CONSELL DE REDACCIÓ:

Jaume Mateu Martí.
Bàrbara Suau Font.
Joan Mateu Gelabert.
Miquel Clar Oliver.
Margalida Colom.
Jaume Mateu Batle.
Mª Antònia Mateu.

EL REI QUET:

dibuix: Miquel A. Pujol.
guió: ES CASTELLET.

ELS ARTICLES FIRMATS EN
AQUESTA REVISTA SOLS EXPRESSEN
L'OPINIO DELS SEUS AUTORS.

Impresa a Apóstol y Civilizador.

SUMARI

Editorial	pàg. 3
Noticiari	pàg. 4
Consolat de Mar	pàg. 4
Al Senyor Batle	pàg. 6
Nota informativa	pàg. 6
G.O.B.	pàg. 7
Sant Mateu 87	pàg. 9
L'església de Bunyola	pàg. 11
Les campanes	pàg. 12
Lletra menuda	pàg. 15
Botons de Foc	pàg. 15
Entrevista amb J. Bestard ...	pàg. 16
Tima i Tema	pàg. 20
In memoriam	pàg. 22
Antigor en imatges	pàg. 24

Llegir no enmalalteix,
no deprava ni mata;
alimenta i enalteix,
fa créixer la ment sana.

Escolta, idò, la sentència
d'aquest versat senzillet:
Si vols ser una eminència
Hepeix sempre

 **es
castellet**

EDITORIAL

Ja ha arribat la tardor un poc endarrerida, però ha arribat!. A la fi pareix que s'han acabat les nits d'insomnis sudorosos, els desvetllaments, els destrampaments per gelats, refrecs i trampons. Ha arribat l'hora de les nits serenes, de les pluges tendres, dels cels foscos, dels caragols que tresquen....

Altrament el poble de Bunyola es veu afectat pel càncer irreversible de l'urbanisme. Tots sabem que a la partió entre el terme de Marratxi i Bunyola, a la Carretera Vella està naixent una nova urbanització, si bé sembla que ha estat detectada d'hora i els metges de l'Ajuntament han fet tot quan sabien i podien dins els marcs legals, per tal de fer la intervenció quirúrgica pertinent. Ara bé, sembla alhora que és més que evident, que tanmateix el càncer no ha estat estirpat, i que aviadet, aviadet es va fent gros, gros i més gros, i que de res haurà servit dur el malalt a la pedra. Potser qualche punyida forta s'hi podrà pegar quan el procés burocràtic legal resolgui el tractament, però ens costa creure que dita resolució tenguí prou força com per a que tants de munts de bloquets i tantes hores de treball es venguin a baix. I és que el mal ja està fet.

Ja podem anar pensant, el nom que li posarem, tal volta MARRATXINYOLA no estaria gens malament, per allò dels bons costums.

Si la sang i la política i la legalitat fossen un sol cos, ben segur Marratxinyola es devindria un munt de pedreny a Son Reus.

NOTICIARI

12 de setembre.

En Pere Rosselló Bujosa participava a una competició automobilística, per coses que han de passar va sortir de la carretera sense poder continuar. Ni el pilot ni el copilot sofriren d'anys; el cotxe es recupera als tallers Quetglas.

19 de setembre.

En Pep Borràs va caure d'una escala mentre instalava els focus pel concert que es celebrà a l'església aquest dia.

De la caiguda, a més d'un braç, es va rompre un genoll que requerí intervenció quirúrgica. Li desitjam una pronta recuperació.

Després de la realització d'una reforma que "salta a la vista" s'obligué de bell nou el bar del mercat. La inauguració fou celebrada amb vi i coca pels assistents.

21 de setembre.

Degut a la caiguda de restes del castell de focs artificials, es produí un incendi als terrenys de Son Trobat que fan partió amb l'escola; gràcies a la ràpida actuació de nombrosos voluntaris només es cremaren uns quants metres quadrats d'herba.

EL NIDO, S. L.

SABONS, DETERGENTS, LLEIXIUS

Bunyola (Mallorca)
TEL. 61 31 21

CONSOLAT DE MAR. MALLORCA.

(BOMBAY)

La història, més 'o manco, tots la sabem: el nostre President, Honorable Gabriel Cañellas Fons, amb un sèquit llarg, molt llarg, segurament massa llarg, viatjà a Califòrnia, a les terres que el nostre futur Sant, Fra Juníper Serra, intentà i, diu la història, que aconseguí evangelitzar, lluitant tenaçment amb la seva coixera contra tots els perills, indis inclosos. (Per cert, molts d'indis d'aquelles terres no estan massa d'acord amb la santedat del nostre frare petrer: més que "sant" era un negrer, diuen certs indis gats de ràbia, obviament, ¿o no?).

Els motius del viatge: coïncidir amb el Papa per aquelles terres mig mallorquines (ara ja no se va a Roma per poder veure el Papa: s'ha d'anar a Nord-Amèrica o a Honolulu, tant se val, on es trobarà el famós "papa-mòbil", amb ell dedins) i de pas intentar promocionar els encants de les Balears a fi i a efectes d'engrescar els nord-americans perquè vinguin per aquests arrabals del món amb els seus dollars reullents; que vinguin més en pla gastador i menys (és un dir) en pla militar a veure els illencs balears de "Mare-seu", que no "Mare-nostrum".

Però ... el Molt Honorable President Cañellas ni pogué parlar amb el Papa, fora del seu "papa-mòbil", ni, en principi, aconseguí atreure turistes, entre d'altres coses perquè cap d'ells sabé on cony eren les Illes Balears (segons les darreres investigacions americanes es situen aprop de Bombay, i tots sabem que Bombay cau un poc més enfora que Vall des Puig que els americans coneixen sobradament), ni pogué entregar les claus de Mallorca (afortunadament perquè si ho fa ens quedam sense còpies, tantes n'hem entregades als especuladors forans), ni el sèquit llarg, molt llarg, segurament massa llarg, pogué ballar una "mateixa" com cal perquè com tots sabem,

les Balears són el bressol dels "mariatxis" i les "ranxeres" i, sobretot, perquè el Mèxic ("México Lindo") descobert pels nord-americans es situa entre Sineu i el triangle format pel Matxu-Pitxu, la piràmide de Keops i la Cova de Ca'n Fil.

De totes formes, en aquest viatge de molts de duros que hem pagat amb escreix tots els balears sense dret a la pernada d'aquest "viat et" curt, molt curt (no oblidem que Califòrnia és a quatre passes de Comassema, aferrada al Taj Ma'hal) els californians tengueren la bona pensada de fer "sheriff" honorífic de San Juan de Capistrano al nostre Honorable President qui rebé l'estrella de cinc puntes amb la carn de gallina, un nus al coll i un tremolor a les cames de l'emoció. Algunes cròniques diuen que al President deixà anar una llagrimona balear que ben aviat dipositaren solemnement en un llagrimer dissenyat

expressament per aquesta ocasió i que col·locaren sobre la tomba de Fra Ginebró perquè no es sentís tan sol i tan enfora de Petra-Delhi. Diuen també que com agraïment a tan alta distinció l'Honorable President, fortament impressionat, va prometre, a manca de cavall i per evitar la propagació de la "pesta equina", posar al darrer crit en "turbo" al seu tractor.

Qui digui que aquest viatge ha estat un malgastament, tirar els doblers a la mar o estieses semblants, no sap res de res de política i molt manco del "savori fer" dels nostres eminents polítics. Si no, que mirin quants de presidents de Comunitats Autònomes de l'Estat Espanyol han pogut enfrontar-se a Clint Eastwood i li ha guanyat la partida. A veure...

AL SENYOR BATLE

Sr. Batle:

Nosaltres, l'equip de redacció d'**ES CASTELLET** volem confessar publicament, la reacció que tenguérem quan amb la intenció de conèixer la programació de les Festes de Sant Mateu, ens posàrem a llepolir el programa.

Resulta, idò, que només llegir les primeres línies de la "Presentació", gairebé tots quants som, esculpírem sorreguerament un rialla. I que consti que no ho ferem tots alhora ni en grup, sinó allà on bonament caigué per primera vegada el Programa en les nostres mans. I és que confesam'ho, és inevitable per la nostra part, i sabent el que sabem, no riure'ns del parraf que encapçala la "Presentació" on vostès "bonal-lotament" i amb ànims de quedar bé amb el poble, s'escusen de no donar més complida informació.

Vostè sap, que **Es Castellet** ha ofert almanco i sinó més dues vegades les seves planes per a tal fi, i ambdues vegades no ha passat tant sols de l'oferta, perquè vostè, no sabem per quines raons -malgrat semblin evidents-, ha fet cas omis a la nostra repetida proposta i amb parla d'atrefegat s'ha pensat esfumar el tema.

Vostè sap, que més de dues vegades **ES CASTELLET** ha sol·licitat còpies de les actes, i ho ha fet de paraula perquè la iniciativa sempre ha paregut acceptada per la seva part i nosaltres tampoc no teníem cap raó per desconfiar. Però...

... és que per primera vegada es distorsiona i es fa envitricollat aquell refrany tan antic que diu: "Canten papers i menten barbes". Resulta que ni "Canten papers ni 'canten batles'" i "menten papers i 'menten batles'" o nosaltres no ho entenem!?

Adjuntam abans d'acabar, el text que ens ha empès a escriure aquestes línies, això sí, fent les correccions que hem cregut oportunes per tal que la "Presentació" sigui més sincera:

"En alguna ocasió s'ha dit que hi havia manca d'informació de la gestió municipal... Pot ser: d'informació mai

no n'hi ha massa. Clar que això també depen de l'interès de cada persona... Amb una paraula, si l'Ajuntament de Bunyola no es dirigeix més sovint per escrit a tots els veïns és perquè **no ho vol fer** i no perquè no ho pugui fer".

Des d'aquí feim vot a la sinceritat.

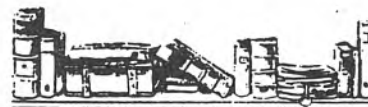
Ben cordialment:
Equip de redacció d'**ES CASTELLET**.

CAP A LA NORMALITZACIÓ LINGÜÍSTICA A L'ESCOLA

El passat dia 10 de setembre de 1987, el claustre de professors de l'escola "Mestre Colom" de Bunyola, va acordar per unanimitat que està a favor de la normalització lingüística a l'escola i que realitzarà un estudi per veure com es pot dur a terme aquesta normalització.

Esperam que aquest acord es pugui traduir prest en realitats i que l'escola de Bunyola, es pugui afegir a la llista de "escoles mallorquines" que ja són més de 60 en aquest curs que hem començat

FERRERIA
Borràs
Sa Plaça, 7
BUNYOLA

G.O.B. BUNYOLA

El GOB, en els seus estatuts, preveu l'estructuració del Grup en tres Seccions Insulars (Mallorca, Menorca i Pitiuses), amb un grau elevat d'autonomia en cada un d'ells i, en un nombre indeterminat de delegacions locals en els distints municipis de les Illes.

Les delegacions locals actuaran coordinadament amb la seva corresponent Secció Insular, essent la seva missió la de dinamitzar els tres pilars bàsics del GOB que són: protecció, estudi i divulgació de la naturalesa dins el seu terme municipal.

La delegació de Bunyola va esser la cinquena en fundar-se; això era l'estiu de 1983, per les festes de Sant Mateu. A partir d'aquest moment començarem les activitats amb la projecció de l'audiovisual "LA TRAPA" al Teatre Colom, de llavors ençà el grup ha crescut de quatre membres fundadors a quasi una cinquantena que som actualment.

Les activitats que hem anat desenvolupant al llarg d'aquests anys, han estat molt diverses hem fet unes trenta-cinc projeccions, entre pel·lícules, videos, audiovisuals i diapositives, totes elles de caràcter cultural o divulgatiu. Hem organitzat unes quantes conferències, quatre exposicions titulades:

10 ANYS DEL GOB, GREEN-PEACE, ARQUITECTURA DEL TERME DE BUNYOLA I NO A LES JUGUETES BEL·LIQUES

i col·laborarem amb l'Ajuntament per dur la pel·lícula titulada **el bosc és vida**. Hem organitzat dos cursos un d'iniciació a l'ornitologia i l'altre sobre medicina. Des de la nostra fundació com a delegació, hem participat cada any en les festes de Sant Mateu amb la **Mostra d'Audiovisuals de Natura**.

Hem fet deu xerrades i projeccions a l'escola pública, de cara als aïllots, ja que creim que és tasca important que aprenguin ja des de joves a estimar la natura.

Una de les activitats que ha mogut més gent ha estat les excursions tant a peu com en bici. Durant la temporada 86-87 hem fet catorze excursions a peu per Mallorca i una cada mes en bici, una marxa de cinc dies per Menorca (festes de Pasqua) i un viatge a Holanda de dotze dies, i pel mes d'octubre vinent

una sortida a Andalusia també de dotze dies; aprofitarem ara, per dir que aquestes activitats estan obertes a tots aquells bunyolins que hi vulguin participar.

Respecte a l'estudi de la natura hem fet anellades d'ocells, hem participat en la confecció de l'Atlas de Nidificació d'Ocells de Mallorca, hem realitzat un avantprojecte de Pla d'Ordenació de Sa Comuna. i hem fet un planter d'alzines per a després fer repoblacions. També s'han fet uns treballs d'estudis preparatoris per un itinerari de natura de Sa Comuna.

Referent a la defensa de la naturalesa, hem duit al nostre poble les campanyes que el

Sa Cimentera

es castellet 8

GOB ha fet a nivell de tota l'illa con les de **Es Trenc, Mallorca diu NO a l'OTAN, No a les juguetes bèliques, No a la tala d'arbres per Nadal**, i també participàrem en la campanya **Greenpeace pel Mediterrani** l'any passat.

Concretament al nostre poble hi ha un sèrie de temes que es segueixen des de la delegació per veure com evolucionen, per tal de poder intervenir, en cas que sigui necessari; aquests temes concrets són el d'Aigües Brutes i la seva solució final, l'abasteixement d'aigua potable (que

per cert aquest estiu, a pesar d'haver plogut molt, la part alta del poble encara ha tengut problemes); la creixença indiscriminada de noves construccions de fora vila sense cap tipus de permís i els solars que no compleixen les normatives necessàries per poder construir; l'obertura del túnel de Sóller i les conseqüències que pot dur al poble de Bunyola, possibilitat de realització d'un camp de golf a Son Termes, abusos dels caçadors matant espècies protegides, saqueig de nius de falcó, milanes, espar-

vers, etc... pareix mentida que encara hi hagi gent que es dediqui a caçara amb arcs -totalment prohibides- com són els garballets, lloses i visc, i a més en temps de veda.

Com podeu veure, encara que el pobles sigui petit, es poden fer moltes coses per salvar la natura.

Per acabar volem informar-vos que el nostre local està al carrer Mestre Colom, 9, 2on i que tots els dimarts a partir de les nou del vespre està obert a tots els que vulguin alguna cosa o fer qualche suggeriment.

COLABORA Y SIEMBRA
ESPERANZA

Manos Unidas
CAMPANA CONTRA EL HAMBRE

Donativos
Banco Español de Crédito, Vizcaya,
Hispano Americano, Bilbao, Central,
Popular Español, Santander, Cajas de
Ahorros Contederadas, en todas sus
sucursales y en las 71 Delegaciones
de MANOS UNIDAS.
Comité Ejecutivo:
Barquillo, 38 - 2º - 28004 MADRID

Manos Unidas
CAMPANA CONTRA EL HAMBRE
C/ Barquillo, 38, 2º - Tel. 91/410 75 00
28004 MADRID
Nombre _____
Dirección _____
Ciudad _____ C.P. _____
Ruego me envíen más información sobre M.U.

destil·leries

A. Nadal.s.a
tlf. 613008

Bunyola

Mallorca

★ ★ ★ ★ SANT MATEU '87

Després de donar-hi moltes voltes pensam que la festa en general no es pot avaluar, la festa sempre és la mateixa, Sant Mateu sempre és igual, segur que pel fet que arribi Sant Mateu ja hi ha alegria, trui i sarau; els cohets, la música de les bandes i les xeremies, les avellaneres ja basten perquè hi hagui i es faci festa. El que sí podem criticar (amb el bon sentit de la paraula) són els diferents actes inclosos en el programa, no volem donar una opinió particular (per això ja hi ha en aquesta mateixa revista planes obertes a totes les opinions) sinó que volem deixar constància del que popularment ha tengut més o manco acceptació, per això hem badat ulls i orelles, per a captar el millor possible el sentir de la gent.

Per a començar per qualque banda parlarem de les vetlades dels dies feiners: tal vegada massa dies, seria millor triar aquells actes de més qualitat i fer manco dies; podem destacar les vetlades de dijous (dia 17), sobretot,

les actuacions dels Play Mate i "Vico i Claudia" amb la destacada actuació d'un "jove" bunyolí, també la trobada de Música Mallorquina del divendres dia 15 més dirigida al públic infantil, s'hauria d'haver fet un poc més prest.

La inauguració del camp de fútbol és una de les coses que cal destacar, tot va ajudar a "fer es pa bo": nombrós públic, el Mallorca de 1ª divisió amb totes les seves estrelles i un Bunyola que li va posar mal de fer; els nostres no quedaren gens malament malgrat del marcador (0-5), posaren el millor de la seva part fent del partit tot un espectacle de deportivitat.

De les "verbenes" direm una freda i l'altra calenta. La primera la del dia 17 va ésser un fracàs, molt poca gent va pujar i remenar es cos. La del dia 19 va anar bastant bé, èxit de ball i de bars i pocs incidents.

Les vetlades de teatre varen ésser bones: el grup Coverbos de Son Ferriol encara que no omplís el pati escolar

per ésser un grup novell va quedar bastant bé, amb les obres "Els calçons de Mestre Lluç" i el "Sainet de les Criades" Dia 20 en Xesc Forteza va omplir sense defraudar als molts admiradors que té a Bunyola; en aquesta ocasió la manca de cadires va fer que es sentís sin protestes contra l'Ajuntament, ¿es despatxaren més entrades que cadires hi havia?, ¿es va tenir en compte la gran quantitat de gent que va assistir sense pagar, ja que eren convidats a jubilats?

Un acte tan important com la presentació del llibre "S'OLIVERA" de D. Andreu Estarelles, s'hauria d'haver fet a una hora i a un dia més avinents, el dia 21 només era festa a Bunyola, molta de gent era a fer feina, per tant si l'assistència a l'acte no fou nombrosa no va ésser perquè l'acte no fos prou interessant.

El concert de la Coral amb l'Orquestra Ciutat de Palma, l'Homenatge a la Velleja, la cursa ciclista i la vetlada de balls mallorquins ja són actes tradicionals a les nostres festes i cada any milloren més en qualitat i participació.

El castell de focs artificials fou molt aplaudit, tal vota podrien durar un poc més i s'haurien de controlar les restes perquè no fossin un perill d'incendi.

Els "toros": una festa de carrer més que de plaça, la sortida de Bunyola molt alegre i animada per les "manolas". A l'arena els "toreros" locals feren tot allò que pogueren amb uns vadells dèbils i cansats. Si els "toreros" de darrera les barreres volen torejar l'any que ve, es necessitaran un parell de

camionades de braus. !! Saps que n'hi ha de "toreros" darrera sa valla!!.

Una demostració de risc, acrobàcia i domini personal fou l'Indoor Trial, bona la idea de fer-ho per dins el poble, així com de fer una exhibició amb bicicletes!.

La multitud d'actes programats segurament obligà a fer les mostres d'audiovisuals molt dins l'horabaixa i que molta de gent interessada no hi pogués assistir. Seria interessant que es repetissen durant l'any!.

Sant Mateuet encara resulta polèmic. Ben cert és que va començar molt bé, l'orquestrina d'Algaida sonava de lo més fi i la gent encantada, escoltava, mirava i ballava. Molts de joves impacients començaren la ja tradicional petardada per disoldre el ball (s'hauria d'haver esperat que acabàs l'actuació) Salvant aquest detall la resta va anar bé: crema de paperí i trons i aigua, i no es feren els desastres d'anys anteriors. L'intent per part dels organitzadors de desplaçar el sarau cap a Son Serra muntant'hi un festival de música resultà un fracàs.

comestibles

perelló

FRUITES, VERDURES I
COMESTIBLES EN GENERAL

es mercat, trast 5i7

TALLERS QUETGLAS
Xapisteria i Mecànica en general
Passeig Antoni Estarelles
BUNYOLA

L'Església de Bunyola i el Rector Marroig (II)

El testament del Rector Marroig (II).

El Rector Marroig institueix hereus universals dels seus béns als pobres de Bunyola.

Tenia una obsessió: fundar un Benefici (1). Les coses anaven molt magres i hi havia moltapena i misèria. Per això, el Rector, volia que els pobres de la Vila i els malalts estassin molt ben atesos espiritualment.

Funda un Benefici davant l'Altar Major amb aquestes obligacions per al beneficiaria: a) havia d'ésser de Bunyola b) havia de tenir autorització per a confessar, c) havia de viure a Bunyola i d) havia de fer escola als minyons de la Vila. Sembla ser que per aquests serveis, el beneficiari cobraria trenta lliures anuals.

L'any 1785, emperò, s'empenedeix del testament escrit vuit anys abans: encara vol ser més generós. Fa cridar el batle del poble, per aquelles dates l'amo des Cocons i Mestre Antoni Cabot per a dir-los:

"Quan jo sigui mort, agafau les claus de la rectoria, tancau, cridau al meu amic D. Jacinto Pocoví i vosaltres tres comandau en tot i per tot. Al meu germà li deixaré trenta lliures i fundaré dos Beneficis. El primer: a) ha de ser capellà, b) ha de poder confessar, c) ha de viure a la Vila, d) ha de residir a l'església, e) ha d'ajudar a ben morir a tots els bunyolins que el demanin. El segon Benefici, a l'Altar Major de Santa Bàrbara, a) vull que sigui organista, amb bons dits per a tocar a totes les funcions on hi hagi cant, b) que faci escola pública de gramàtica a la Casa de l'Ajuntament i c) si no hi hagué cap bunyolí que ho demanàs, que vengui el meu germà i que en cerqui un altre d'una altra vila".

El Rector Marroig moria a les 9 del matí de dia 27 d'abril de 1.789.

Dies després un notari i dos testimonis prenguessen nota de tot el que hi havia a la Rectoria, es va encantar publicament. A la fi d'aquests encants es varen recaptar 948 lliures que s'afegiren a les 834 provinents de vendes

i a la resta del capital dedoblers corrents i dels doblers deixats. En tot resultaren 8.649 lliures per als pobres de Bunyola.

Parlar del Rector Marroig perquè va fer l'església és poca cosa. A Mallorca es considerava un home d'una gran empremta. EL BOLETIN DE LOS AMIGOS DE LA REAL SOCIEDAD ECONOMICA DEL PAIS correspondent al mes d'agost de 1.789, dedica tota una pàgina a glosar la seva figura. Entre d'altres coses diu:

"...la rigió (es refereix a l'església de Bunyola) desde el año 1.744. La edificó con las limosnas que cuidadosamente recogía y la adornó con sus propias rentas..."

En el recompte d'aquestes rendes hi figuren 1.966 pams de domassos, 14 reliquaris de plata, una palmatòria, canadelles (2), candeleres, caixons, una creu i altres joies i moltes casulles de tela amb or i plata.

Referent a l'herència, aquest B.A.R.S. E.P, diu:

"...el resto de su herencia, que se calcula que dará 330 libras de interés (3), lo ha dejado a los pobres de su feligresía. Murió de 77 años, dando ejemplo a todos los eclesiásticos que gozan de igual dignidad".

Baltasar Coll

NOTES: (1) BENEFICI: càrrec eclesiàstic retribuït amb renda pròpia. Consta d'un Ofici Sagrat o eclesiàstic, amb deures i els serveis corresponents i drets que hi són annexes.

(2) CANADELLES: cada un dels dos pitxarets o ampolletes amb broc que serveixen per administrar el vi i l'aigua per a l'oblicació de la missa.

(3) S'ha de tenir en compte, a efectes de calibrar aquesta quantitat, que el sou d'un home era de dues o tres lliures cada mes aproximadament.

GOVERN BALEAR

Conselleria de Educació y Cultura

El nostre campanar té 30'50 metres d'altària amb quatre campanes: na Grossa, també anomenada Bàrbara, na Mitjana, na Dang i na Penja-es-llum, a més d'unes matraques. Al campanar tant s'hi pot pujar per un portaló de dins l'Església com per un portal obert al carrer de Sant Josep.

NA GROSSA

Com el seu nom indica, és la campana major i també la més nova: va ser feta a Barcelona l'any 1864 per n'Isidro Palle, segons una de les inscripcions a relleu a la mateixa campana. També s'hi poden veure les imatges de Sant Mateu, Santa Bàrbara i un calze. Voltant aquesta campana, quasi dalt de tot, s'hi pot llegir: "Sancte Mateo, ora pro nobis. Sancte Barbare ora pro nobis". Les sis anses de la campana figuren altres tantes cares amb boca, barba, ulls i cabellera.

La campana na Grossa fa 105 cm. d'altària (225 cm. si comptem la culata). El seu diàmetre inferior és de 110 cm. i volta sobre un eix de 150 cm. En el seu batall hi ha un forat amb un ganxo i una corda que permet tocar des de baix del campanar els tocs de cada dia sense necessitat de pujar al cap damunt.

La culata de na Grossa fa 120 cm. d'altària i d'amplària: 120 a baix, 91 al mig i 120 a dalt. De gruixa 20 cm. Aquesta culata es posà el mes d'agost de l'any 1929 substituint l'antiga que amenaçava ruïna. La formen tres peces d'un tronc d'alzina que feia 23 anys que estava dins una sollar de s'Alqueria d'Avall i que dugueren expressament a Palma a tallar. La factura del fuster està detallada de la següent manera:

"Taller de Carpinteria Miguel Palou Cerdà.

Campanario

Trabajos de carro y un jornal para ir a Palma	30 pts.
Para aserrar a la fábrica	14'50
Para 6 jornales completos míos	42
Para 6 de Antonio y demás	24
Total	110'5"

LES CAMPANES DE BINYOLA

Per canviar de culata hagueren de despenjar la campana, naturalment, i se'n cuidà Mre. Joan Riera Payeras (de mal nom "Porro"). La factura diu:

"Maestro Albañil: Para montar y desmontar un andamio al campanario para desmontar y volver a montar la campana grande..."

Entre jornals i assegurança la factura pujà a 57'45 ptes.

La factura de la ferreria "Vda. de J. Borràs" va pujar a 25'75 ptes a més d'una soldadura de 36 ptes i 4 d'"acarreo".

NA MITJANA

És la campana més antiga. Voltant la part baixa i més ampla s'hi pot llegir amb lletres a relleu: "Anno 1764 Michel Mestre Me fecit". És per tant 100 anys més vella que la grossa. A la part alta també s'hi llegeix: "Christus imperat/Christus/Christus vincet/Christus regnat/Ab omni malo nos defendat." Enmig té una creu, una Mare de Déu i angel amb una llança.

La boca d'aquesta campana té un diàmetre de 92 cm. i en fa 87 d'altària; la culata en fa 92 cm., d'altària, 60 d'amplària i 20 de gruix. Aquesta culata està formada per cinc peces de fusta d'alzina. Volta sobre un eix de 1'40 m. i el seu batall també té un forat amb un ganxo i corda per repicar.

NA DANG

És la tercera campana quant al tamany. El seu nom segurament deriva del seu sò sec i esquerdat, sense ressò. Intentant "compondre" aquest sò (afinar-lo) el mes de juny de 1923 li feren un tall que va de baix fins a la mitat. La factura per aquesta feina que va presentar Mre. Biel Castell diu.

"Por remendar una campana y hacerle dos cortes ondulados y 2 cierres nuevos, 18'50 ptes."

Com a les anteriors, s'hi troben inscripcions a relleu referents a la seva fundició, alguna oració i figures de Sants. Així a baix, podem llegir: "Mre. Martí Cardell any 187(5)" i a lalt: "Ave Maria gratia plena dominus tecum". Hi trobam les següents figures: un home vora un nin (St. Josep?), un "Sant" amb cabellera, barba i una flama a la mà dreta, i un altre nu, amb muntanyoles a cada costat.

El diàmetre inferior de la campana és de 66 cm, d'altària 53, més els 59 cms de la culata. A aquesta culata la componen 4 peces de fusta d'alzina de 60 cm d'amplària i 12 de gruix. Gira sobre un eix de 110 cm. També el seu batall està foradat.

Na Grossa i na Mitjana tenen unes volles de ferro a s'extrem de la culata que permeten fer contrapès i així poder ventar fent un esforç mínim; aquesta només té trinxes de plom.

NA PENJA-ES-LLUM

És la més petita de les campanes: comptant la culata no sobrepassa els 30 cms. d'altària. Està situada a un finestral del balconet del campanar i no du cap casta d'inscripció. Observant el seu tamany sembla que no ha necessitat mai mà de metge, o almanco no es troben factures que ho mentin. No pot precisar la seva antiguitat però molt possiblement és la més vella de totes.

El seu so és rítmic i alegre. Només es pot fer sonar ventant-la. Es requereix una certa habilitat per donar-li el ritme que cal per tal de fer honor al seu nom cantant: "Penja-es-llum, despenja'l, penja-es-llum, despenja'l..."

SES MATRAQUES

Estan enfilades a una paret lateral, part damunt les campanes. Les formen una gran roda de fusta dividida en 8

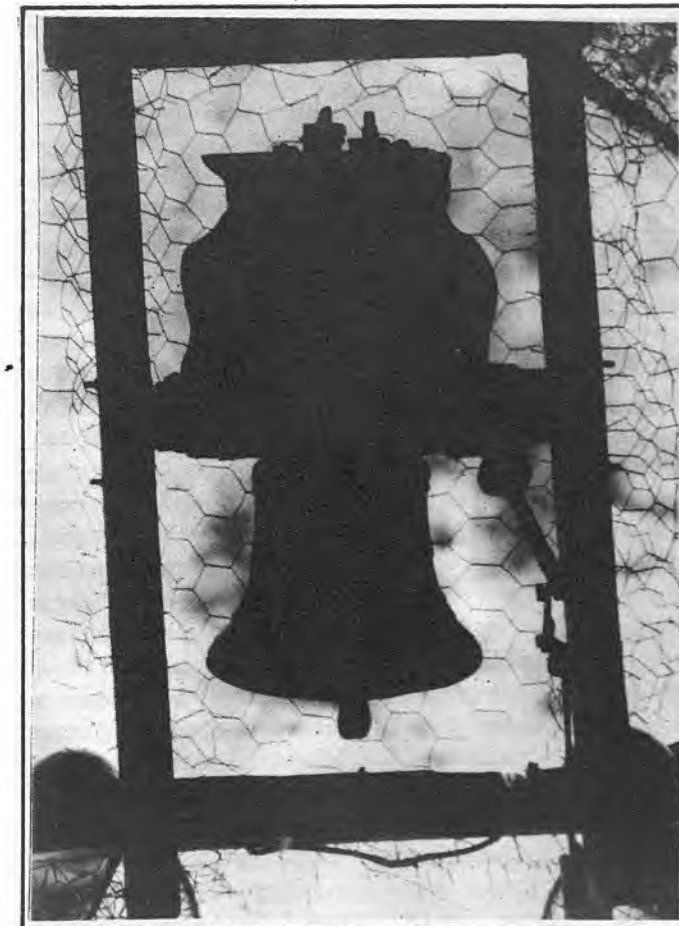
ASSOCIACIÓ PREMSA FORANA
DE MALLORCA

parts, separades per unes pots d'uns 15 cms. d'ample. A cada departament hi ha una gran massa de fusta fixada a l'eix de la roda amb una corretja per tal que es puguin moure i pegar sobre les pots que divideixen la roda. El seu so és semblant al d'unes castanyetes gegantes.

Aquest aparell substituïa la campana els Divendres i els Dissabtes Sants ja que en aquests dies la litúrgia no permet el so de campanes.

L'única data referent a aquesta peça és una factura de l'any 1.922 remesa pels germans Colom, restauradors: el 12 d'abril "por componer matracas, 27 ptas".

Aquestes matraques ja no es fan servir des de la meitat dels anys 60, més o manco.

LA RODELLA

És aquella espècie de roda de campanes que trobam al batiport de la sagristia.

Fa un poc més d'un metre de diàmetre i l'envolten 11 campanes. Tant les campanes com la distància entre elles són diferents: la distància entre una i altra varia entre els 10 i els 30 cms. Això fa que quan roda el so sigui alegre i desigual, com si digués ràpidament i seguit seguit: "Pa-olives-i-vi".

Aquesta peça s'empra en el cant del Glòria a ses Maitines de Nadal i a la Vigília Pasqual.

EL TOCAR I ELS TOCADORS

En el número 28 d' **ES CASTELLET** (abril de 1.971, 1ª època) en una secció anomenada "Fa quaranta anys" el que firmava (J. M^a. C.M.) parlant de "Qualsevol festa d'església", començava de la següent manera:

"En Joan, l'escolà, tenia una traça per repicar les campanes!. Després dels tres primers tocs començava el repic triomfal, però poc a poc anava minvant, minvant el so, de tal manera que pareixia que repicaven a Baix des Puig i des de el poble se sentís; semblava que el repic hagués fet una volteta per tota la contrada hi ara tornàs a la sonoritat primera".

I en el número 49, també d'**ES CASTELLET** (gener de 1.973, 1ª època) en Miquel Morro entrevistava en Pedro Nadal Estarellas (germà del Joan anomenat anteriorment), en Perico "Escolà" ja tenia 78 anys i ja en feia devers 68 "que rossegava per l'Església". Parlant dels tocs de les campanes deia: "El toc de les campanes era molt complicat; per exemple, per tocar es Bon Dia se donavan 40 batallades a poc a poc i llavors una quarantena "quedant". I Es Rosari, lo mateix, això com a mínim!. Perquè antigament se'n tocaven més. Hi havia gent que partia de Sa Plaça i arribava a s'Alqueria d'Avall i encara tocaven... Tant a l'estiu com a l'hivern el tocàvem a les quatre i mitja; a les cinc dèiem sa misa primera"... "Quan l'endemà era dejuni, després de tocar el Rosari, tocàvem ES DEJUNI, que consistia en tocar una batallada tota sola; després dues i així fins a quaranta..." "Per a la missa dels dies feiners (abans

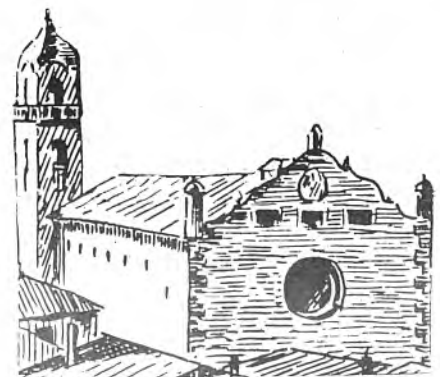
només es deien misses al matí, el capvespre passaven el Rosari), la de les vuit per exemple, tocàvem primer na Mitjana ventant i després acabàvem amb na Penja-es-llum". Es "remato" era sempre amb na Penja-es-llum...". "Si hi havia una estremunció o un combregar, tocàvem na Mitjana tres vegades si era home i dues si era dona. Si el combregat o l'estremunciat era de l'Adoració Nocturna, als tocs que he dit, després de cada un d'ells, tocàvem na Penja-es-llum perquè així hi poguessin anar els adoradors..." "I de mort, tocàvem cinc trets ventant, mentre la petita sempre li donava, no així com toquen avui. Perquè arribarà que no tocaran! Si no fos p'en Cosme..."

En Cosme Llinàs es pot dir que ha estat el darrer campaner oficial de la parròquia de Bunyola. Era un home alegre i de bon caràcter i per això sempre anava acompanyat d'un estol d'al·lots a l'hora d'anar a tocar. A alguns d'ells, als qui anaven més constantment, sabem que en una ocasió els va fer un glosat que malauradament no hem pogut localitzar.

Avui, els tocs s'han reduït moltíssim. Mestre Tomeu Nadal ("escolà") cada dia es cuida de tocar el "migdia" i el "Rosari". Fa, igualment, el senyal de mort si n'hi ha, però si es tracta d'haver de tocar per un funeral (que es "venten" les campanes) o de repicar per alguna festa, s'ha de confiar amb la disponibilitat de la força d'uns quants joves; i si aquests no compareixen, el modernisme de la cassette ha de substituir-los.

Com ja va dir "En Perico": arribarà que no tocaran.

Joan Mateu Gelabert

ENHORABONA

Parlar de "Botons de Foc" ens complau perquè és el darrer llibre que surt al carrer del nostre amic Jaume Mateu Martí, membre de l'equip de redacció d'**ES CASTELLET**, i a més surt avalat pel "Premi Bernat Vidal i Tomàs" que obtingué aquest mateix any, premi otorgat per l'Ajuntament de Santany.

Qui segueix el breu recorregut literari d'en Jaume sap que ja te dues obres més publicades "**Enderrocaments Abissals**" ("Col·lecció Tia de sa Real", Manacor, 1.984) de poesia, i "**D'Eben i Mel**" (Premi "Vila de Bunyola" de narració curta, 1.986). Aquest nou volum també de poesia; "**Botons de Foc**" publicat a la col·lecció Balenguera (Editorial Moll) tracta la temàtica de la vida mateixa i per això hom pot veure-hi reflectits els seus propis batecs, la seva estimera i, com no, les reflexions sobre el decurs de la vida, que mena a la mort.

No ens cal a nosaltres fer una crítica perquè com a amics, tanmateix no es podria considerar mai imparcial. Nosaltres, el que sí podem donar a en Jaume és la nostra més sincera enhorabona i el desig de que amari caramulls de papers amb les seves lletres, perquè ben segur l'espera un futur ben venturos.

BOTONS DE FOC

BALENGUERA

JAUME MATEU

lletra menuda

Seguint els consells de la presentació del programa de les festes de Sant Mateu '87, ja estam en disposició d'engatar-nos de xifres, d'acords i de Reials Decrets i llegir la segona part d'aquest programa. Com és de suposar, està molt lluny de l'interès d'una novel·la d'intriga, i més enfora encara d'una novel·la psicològica. No obstant, cal llegir-la amb molta d'atenció.

De tota manera, hi ha una qüestió que pertany a la part del programa de festes que mereix un comentari. Es refereix als actes programats pels dies 15 i 21, **TIRADA AMB CARABINA NEUMÀTICA**, per a joves, i una altra **GRAN TIRADA A GUÀTLERES**.

No és cap secret que a la Comissió de Govern de l'actual Consistori, hi figura un membre destacat de la Delegació bunyolina del G.O.B.. Com tampoc ho és que un altre Regidor electe de la candidatura **PROGRESSISTES PER BUNYOLA**; també gaudeix d'un carnet que l'acredita com a soci d'aquest Grup.

Amb aquestes dades a l'abast, resulta com a mínim poc conseqüent, per no usar expressions més atrevides i no per això manco justes, que aquests dos Regidors consentin, sense dir ni "ni" aquests actes. A més de ser poc "progressista" per part de la majoria municipal que, sobre els papers, així es declara. I tot això, amb l'aggravant de donar-li, a ambdues "tirades", categoria de festa.

Per tant, és obligatori demanar, ¿és una festa "tirar" a guàtleres?. ¿és l'escopeta, encara que sigui de balins, una eina festiva per als més joves?. ¿On deixen els dos socis del G.O.B. que actualment tenen càrrec de Regidors les benemèrites campanyes del seu Grup **NO A LES JUGUETES BELLIQUES, DEDAU-LOS VIURE**, i totes les declaracions en favor de l'harmonia de l'home amb la naturalesa que no signifiquen altra cosa que la necessitat d'adquirir la sensibilitat necessària per a sentir-se integrat en un món cada vegada més lliure, més responsable, més just i més harmònic?

No es tracta de responsabilitzar únicament aquests dos Regidors de la realització d'aquests actes poc elegant; ni de prohibir la caça i els caçadors: ja han bastat quaranta anys de traves, de repressions i tapa-morros. Es tracta, senzillament, de ser qui déim qui som amb totes les seves conseqüències, d'actuar a consciència i sense vergonya. I incitar als joves menors a fer festa amb una escopeta i pegar trons a unes innocents guàtleres, ni és festa, ni és responsable. I això sí ho haurien de saber i manifestar públicament els dos socis del G.O.B. que actualment són a l'Ajuntament.

margal

ENTREVISTA AMB:

JOAN BESTARD

En Joan Bestard Cabot és banyolí de socarrel que "als set anys anava a collir oliva a s'Alqueria d'Avall per guanyar un mesura d'oli; com de vegades no omplia es paner, ses dones que collien, me l'acabaven d'omplir perquè si no, l'amo en Guillem "Ceba" donava llandereta"

Home tenaç, valent, sincer, decidit i sagaç és actualment el responsable de l'Agrupació Socialista de Bunyola. Encara que la seva modèstia i la fidelitat a la feina dels seus companys de partit no li permetin reconèixer-ho, la seva personalitat ha pesat molt a l'hora d'aconseguir, per una banda, la consolidació de l'Agrupació Socialista d'aquí i per altra, la més important, aconseguir dos regidors al nostre Ajuntament, després dels descalabres del PSOE les dues anteriors convocatòries electorals locals.

Amb aquest xofer de professió, sindicalista actiu d'U.G.T., casat amb na Francesca Suau i amb tres filles, parlarem el passat 15 de setembre, recent començades les festes de Sant Mateu, el mateix vespre que Sa Plaça volia semblar-se a qualsevol poble andalús ballant sevillanes i un dia després del nomenament de "Sheriff" Honorari de San Juan de Capistrano amb que fou homenejat el Molt Honorable President de les Illes Balears Gabriel Cañellas Fons, tot un detall!!

Aquesta és la conversa que el Consell de Redacció d'aquesta revista mantingué amb ell.

ABANS D'ENTRAR EN TEMES DE POLÍTICA LOCAL I DONAT QUE VOS SOU NOU EN AQUESTA "RES PUBLICA"; AQUESTA "AGORA" POLÍTICA BUNYOLINA; ENS AGRADARIA SABER COM I QUAN VAREU DECIDIR INTERVENIR ACTIVAMENT EN LA POLÍTICA MUNICIPAL.

La primera incitació va ser la ràbia que vaig sentir l'any 1978 quan a Bunyola, el PSOE vàrem ser incapaços de presentar una llista i un programa que fos atractiu. Aquest mateix any me vaig afiliar al PSOE encara que cregui que socialista no es va fent, sinó que més aviat s'hi neix.

A partir d'aquí, encara que no estigués dins el Comité Local, vaig començar a fer feina, primer a nivell individual, intentant ampliar el meu nivell intel·lectual: me vaig treure el Graduat Escolar, vaig fer dos cursos de català... amb una paraula, allò que me veia capacitat per fer.

De tota manera, puc dir que va ser a les eleccions del 83, on jo figurava ja com a tercer a les llistes i on tenguérem el segon descalabre quan, efectivament, se'm remogueren els instints socialistes. Aquest mateix any me cridaren de la Federació Socialista Balear perquè me fes càrrec de l'Agrupació de Bunyola; vaig acceptar i de llavors ençà he intentat i hem intentat tots els de l'Agrupació fer molta feina pel bé del poble.

**...FOU EL 83 QUE SE'M REMOQUEREN ELS
INSTINTS SOCIALISTES**

MOLTES VEGADES ES DIU QUE TOTS ELS QUE DECIDEIXEN INTERVENIR EN POLÍTICA HO FAN PERQUÈ TENEN "COMANDERA"; ¿QUIN GRAU D'AQUESTA COMANDERA TE UNA PERSONA QUE COM VOS FA POLÍTICA LOCAL?

Jo crec que tant a nivell local com nacional, no existeix aquesta "comandera" Sempre hi ha excepcions, naturalment. Existeix, això sí, una ambició col·lectiva perquè les idees que estàs defensant vagin endavant, que a unes eleccions no perdin, que tinguin un postulat lo més ampli possible que les respalli.

Evidentment, qualsevol que es presenta a unes eleccions, vol guanyar; és com l'esport on ningú vol perdre, encara que el contrari sigui amic teu. Però "comandera" en el sentit que va la pregunta, no existeix. I si algú es mou per aquest motiu, no té futur, a llarg termini li és perjudicial; en un moment determinat aquesta persona queda eclipsada.

Repetesc, si existeix la "comandera" de grup: si t'estàs esforçant per defensar unes idees que creus justes, te sap greu que a unes eleccions la gent no confii amb elles.

A la gent li has de saber transmetre aquestes idees i no només els dies anteriors a unes eleccions: continuament has d'estar demostrant que funcionen, que els que les posen en pràctica estimen el poble, li volen bé.

¿ÉS AGRAÏDA LA POLÍTICA LOCAL? ¿AGRAÏX EL POBLE QUE ET DEDIQUIS A FER POLÍTICA?

Jo no crec que sigui necessari que t'agraesquin tot allò que fas bé. Si ets capaç de fer una vertadera anàlisi crítica de la teva gestió particular i la del teu grup, sabràs efectivament si el poble pot estar content o no. No obstant que vengui gent a dir-te que ho has fet bé és un aval bastant gran perquè t'ajuda a créixer i enfrontar les adversitats. Però per regla general no sol passar això: la gent en general,

està més disposta a criticar que no a alabar. I de la majoria d'aquestes crítiques no és que n'hagim de "passar" però tampoc n'hem de fer massa cas perquè, de vegades, venen per enveja.

Potser que manqui una mica d'agraïment, però també és possible que falti una bona estirada d'orelles ben pegada Si t'alaben molt tens tendència a rejoure't.

ES OBLIGAT PARLAR DE LES PASSADES ELECCIONS ON ELS RESULTATS VAREN SER; EN PART, SORPRENENTS, SOBRETOT PEL QUE RESPECTE AL SEU PARTIT I A LA CANDIDATURA INDEPENDENT DE BUNYOLA, ¿ENS PODRÍEU COMENTAR UNA MICA AIXÒ?

Referent al fracàs de la C.I.B. crec que intervengueren dos factors. El primer que la primera legislatura on ells governaren, s'ajegueren "en els llorens". I el segon i el factor més important, l'oposició duita a terme aquesta darrera legislatura que no té altra qualificació que la de desastrosa. Dit sigui de pas, crec que tal com es creà la majoria en el seu moment, la C.I.B. hauria de haver cercat un partit que recolzàs la seva oposició a aquesta majoria anti-natura. Ells dugueren a terme una oposició de desqualificació directa, de burla constant i la mateixa gent que creia amb ells, ben aviat hi desconfiaren.

**POTSER QUE MANQUI UNA MICA D'AGRAÏMENT
PERÒ TAMBÉ ÉS POSSIBLE QUE FALTI UNA
ESTIRADA D'ORELLES BEN PEGADA**

Jo particularment i des del primer moment, veient aquest pacte estrany, aquella burla que es feu a la voluntat del poble quan el 83 elegiren batle n'Antoni Colom, confiava molt amb ells. El meu partit, el PSOE, s'oferí a través dels nostres serveis tècnics, jurídics, etc. a col·laborar amb l'oposició contra aquest pacte anti-natura. Record perfectament una reunió que tenguérem amb membres de la C.I.B., la "plana major" de la FSB, en Fèlix Pons, en Joan March i en Pep Moll. En aquesta reunió aconsellàrem a Jaume Conti que l'oposició s'havia de dirigir cap a la denúncia de tot allò que es fes de manera fraudulenta, a informar d'aquestes irregulari-

ats als seus partits i a tot el poble itjançant assemblees. Els diguérem ue rebutjassin l'aspecte jurídic perquè ra costós i gens efectiu. Però a ells o els va parèixer bé i optaren per a confrontació, l'insult, l'agravi tc. com a base d'oposició. I a la gent ixò no li agrada. Es a dir, pels seus ropis errors han fracassat.

Sobre el triomf del PSOE, aquest arran a l'any 1983 on férem una profunda crítica interna: havíem de canviar d'estratègia, ens havíem de donar a conèixer és i millor i donar a conèixer, sobretot, l'actuació de l'Ajuntament d'aleshores. Per això assistírem com a públic tots els plens. D'altra banda, estàem molt a prop de la C.I.B. i a través d'ella podíem accedir a la informació que volíem, encara que nòltros no estiuéssim dins l'Ajuntament. A més de tot això hem procurat servir sempre tot aquell que ens ha demanat assessorament en temes laborals sense importar-nos a quin partit pertanyia. I això rec que va ajudar molta a aconseguir els seus rigidors.

A L'HORA DE RECOLLIR VOTS, QUÈ CREIS QUE PESA MÉS, LA IDEOLOGIA DEL PARTIT QUE REPRESENTAU O EL CARISMA DEL CAP DE LLISTA? AMB ALTRES PARAULES, ELS UNYOLINS, QUI VOTAREN MÉS, EN JOAN CABOT BESTARD O EL P.S.O.E.?

Bé, s'ha de tenir en compte que el cap de llista de qualsevol partit o coalició sempre sol treure o sol recollir més percentatge de vots que la ideologia que representa. Això és innegable: el carisma personal té molt de valor. En Felipe González, per exemple, el seu carisma, atreu més vots que la ideologia socialista. De tota manera pens que el missatge del nostre partit, els projectes que presentarem en el nostre programa electoral jugaren un paper igualment important.

EN FELIPE GONZÁLEZ, EL SEU CARISME, ATREU MÉS VOTS QUE LA IDEOLOGIA SOCIALISTA

EL VOSTRE PARTIT MALGRAT QUE NO VOTÀ A INVESTIDURA D'ANTONI COLOM COM A BATLE FORMA PART DE LA COMISSIÓ DE GO-

VERN, GRÀCIES A UN PACTE SIGNAT AMB ELS P.P.B. ¿ENS PODRÍEU DIR A CANVI DE QUÈ SOU A LA COMISSIÓ DE GOVERN?

No votarem la investidura d'en Toni Colom perquè no hi va haver pactes de govern amb els socialistes que poguessin consolidar una majoria de govern durant quatre anys.

de formar la direcció de l'Ajuntament.

Quan ens demanaren per entrar a la Comissió de Govern, nòltros demanàrem un Segon Tinent de Batle, la Presidència de la Comissió Informativa de Sanitat i la Comissió Delegada d'Esports. A A.P. ells els oferiren la Presidència de la Comissió d'Hisenda. A la primera reunió que tinguérem per a parlar de tot això només ens oferiren la Presidència de Sanitat i prou. Nosaltres evidentment no acceptàrem.

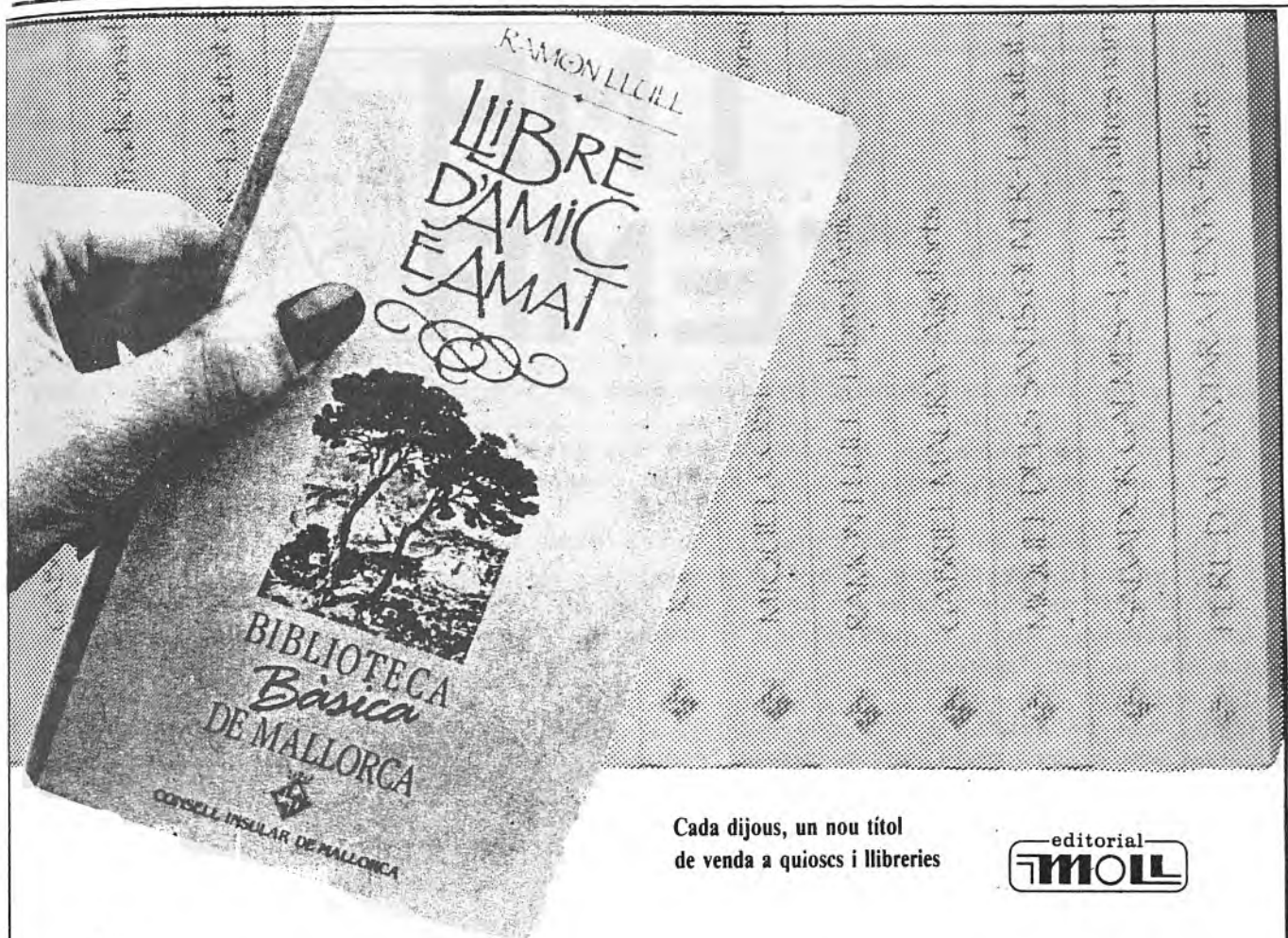
A la segona reunió A.P. ja s'havia retirat del pacte i a nosaltres ens oferiren Hisenda i la Presidència Delegada de Sanitat i nòltros mantinguérem que volíem un Segon Tinent de Batle. D'altra banda, oferint-nos Hisenda, canviava la cosa: nosaltres no estàvem

motivats per dur una cosa tan delicada com aquesta, i necessitàvem un temps per decidir-nos. Tenguérem una tercera reunió acceptant Hisenda i la Comissió Delegada de Sanitat, però insistint en Segon Tinent de Batle. El P.P.B. es posaren una mica nerviosos dient-nos que pareixia que volíem el "sillon" de batle. No obstant arribàrem a cedir, però així i tot nosaltres no acceptàrem fins passats tres dies, que va ésser quan els hi vàrem comunicar.

A partir d'aquest moment ja començàrem a fer feina junts. Al començament estàvem una mica tibats, però a poc a poc.....

ELS P.P.B. ES POSAREN UNA MICA NERVIOSOS DIENT-NOS QUE PAREIXIA QUE VOLÍEM EL "SILLON" DE BATLE

Després d'hora i mitja de conversa, donàrem per acabada la trobada amb Joan Bestard Cabot: les festes són les festes i més per un polític novell que estrena càrrec. A la plaça el sarau continuava amb marcats símbols andalusos. Qui sap si en Joan es marca una "psoevillana", el ball de modal

Cada dijous, un nou títol
de venda a quioscs i llibreries

editorial
MOLL

És bàsica per la nostra cultura.

És la Biblioteca Bàsica de Mallorca que ara t'ofereix el Consell Insular. Són 25 obres que posen a l'abast de tothom el més representatiu de la literatura i cultura fetes a Mallorca.

Una col·lecció única i molt econòmica que no pot manca a ca teva.

Ramon Llull, "Llibre d'Amic e Amat"; Gabriel Maura,

"Aigoforts"; Miquel Costa i Llobera, "Tradicions i Fantasies" i molts més autors mallorquins componen amb les seves obres més representatives aquesta Biblioteca tan essencial per conèixer la nostra cultura, les nostres arrels i tradicions. Una Biblioteca que per la nostra cultura, és bàsica.

BIBLIOTECA
Bàsica
DE MALLORCA

CONSELL INSULAR DE MALLORCA

TEMA: Timeta, estic molt compulgida: a un fill de una amiga meva ciutadana, li han trobat la SIDA.

TIMA: Què dius, ¿què anava gat de sidra?. Per una gaterul·la no hi ha tant per tant.

TEMA: Tima, no comencis, que això no és per riure: de ses desgràcies ningú en pot fer befa.

TIMA: Jesús, qui mal enten mal respon!. Entre sida i sidra només hi ha una lletra, i per paga tu xerres tan a la fotrenca.

TEMA: Però sempre me fas igual: ho entens tot ben bé i després me surts per peteneres.

TIMA: Ai, perdona. Però, digués, i no t'ofenguis, fes-me el favor: aquest amic teu, que era un poc "mariol·lo"?

TEMA: Què vols dir amb això?

TIMA: Dona, que he sentit a dir que això de la sida pega molt en aquests homos que... no ho són gaire, vaja, an es homos "sesuals".

TEMA: Diràs homosexuals.

TIMA: Ara els diuen així, an es nostro temps .... eren maries, marietes....

TEMA: Calla, calla!. Una mica de respecte, Tima, pel meu amic i per aquesta gent que ho passa tan malament. A més, ja saps lo que va dir aquell bisbe: que també eren fills de Déu.

TIMA: Sí foi, fills de Déu, rarencs; ja saps que a les millors famílies, però no obstant no te sulfuris, si no ho és rai.

TEMA: No, no ho és, però se drogava, el pobre.

TIMA: Això de "s'engroga" no du res de bò, ja ho veus. Sobretot ses picades que se peguen uns an ets altres quan els entra "sa rabi" aquesta tan feresta.... deuen acabar coixinets "gullers".

TEMA: Però què dius de picar-se uns als altres?.

TIMA: Foi, jo sent a dir que seguit seguit se piquen i no poden passar sense picarse, com si fossen abelles.

TEMA: Sant Déu, Tima!. Mira que tot haver-ho d'entendre per sa coa. Quan diuen que se piquen volen dir que ells mateixos s'entren sa droga.

TIMA: Ah!. Ara entenc perquè això de sa sidra pega an ets engrogats i an es mariol·los o homos "sesuals" com el dius tu.

TEMA: Però Tima, estimada, quins dois dius?.

TIMA: Ep, curreta, un poc de respecte per mi també!. Dic lo que he dit: que ara entenc perquè pega an aquesta casta de gent: si ets homos "sesuals" fan això per allà i els "engrogats" també empleen això per entrar-hi "s'engroga"...

TEMA: Mare Santa, quina ignorància!. Els drogadictes usen xeringues, Tima.

TIMA: Ara em fotràs, tu: uns hi posen... allò... i els altres hi posen sa xeringa.

TEMA: Serà possible?. Els drogadictes, amb sa xeringa se piquen dins sa vena directament. Però deixa-hi córrer. Lo cert és que tenc un bon disgust: un al·lot curro, intel·ligent i ara....

TIMA: An es nostro temps, no passaven aquests desastres, ¿per què serà?.

TEMA: Són es nou temps, s'evolució natural de ses coses: un poc de promiscuitat, un altre poc de llibertinatge.

TIMA: Què has dit, promís-què ?.

TEMA: Promiscuitat, recorda't des "cursillos". Vol dir que ses persones no se limiten a parlar juntes, a ser amics, que massa haviat deixen anar els instints i cauen en els vicis. poc més o manco vol dir això, crec.

- TIMA: Però això d'encalçar-se homes i dones, això de fer-se pessigolles ben endins, de sentir una espècie de coïtjaacert "puesto", és més vell que s'anar a peu.
- TEMA: Ja ho sé, però era d'una altra manera, no és com ara.
- TIMA: Això es verd: el mon està ben "loco". Ara mateix per sa televisió, diuen que s'han d'empresar "resolutius" en jeure's, si no volen que aquesta plaga de la sidra els encalci.
- TEMA: Preservatius, Tima, preservatius.
- TIMA: Ah!. Per cert, Tema, tu que ets lletruda, que són aixó de "resolutius"?.
- TEMA: Tema, una casta de gomes que se posen ets homes, ... allà, ja m'entens.
- TIMA: Elàstics, vols dir?, d'aquests de ses bosses de galletes?.
- TEMA: No, dona, ¿com vols que se posin elàstics?
- TIMA: Ep!. Sents a dir cada cosa i en veus tantes altres que ....
- TEMA: Són unes bossetes elàstiques... que se posen... ai!, fet a s'idea que són com uns didals de plàstic.
- TIMA: Animalada com aquesta!. I se posen.... així, assuaxó.... allà. Deu paréixer un butifarronet....
- TEMA: Sí, dona, sí.
- TIMA: Vols dir que queda talment un butifarronet!. Deu fer un goig...
- TEMA: No, Tima!. Te dic només allà on es posa.
- TIMA: I vols dir que no rapinya!.
- TEMA: Ai!, crec que no.... supòs que no, vaja. Però no, segur que no.
- TIMA: Tu, ho has provat mai de fer d'aquesta "guisa"?.
- TEMA: I ara què vols que et digui?. Tanmateix ...
- TIMA: Florot!. Si ha de millorar la cosa...
- TEMA: Tanmateix a sa nostra edat ja no val la pena.
- TIMA: Què vols dir que no vol la pena fer-ho!. Seràs tu.
- TEMA: No, te dic que essent menopàusiques seria ploure sobre mullat.
- TIMA: No fotis!. I això de ses "meropàsiques" que també és una desviació?.
- TEMA: Tima, Tima, no tens remei, filleta!.

Segismon Froit
Bunyola, 21 d'agost de 1.987.

BANCA MARCH

CARRER MAJOR 24

CAIXA DE PENSIONS

"la Caixa"

IN MEMORIAM : NORMA JEAN BAKER (Marilyn Monroe)

Morí un 5 d'agost de 1962, després 'haver cridat algú per telèfon, potser l president John F. Kennedy, gata de Neambutal", farta de ser Marilyn i o Norma, cansada de cercar quelcom més ue admiradors sense nom i noms sense dmiració.

I pocs saben o volen saber que morí enzillament d'un atac fulminant de olitud provocada per tanta admiració stèril.

Serví de model per a tots els mascles: ensual, provocadora, rossa com un fil 'or, de llavis prominents, una dona om la Seu... i pèr totes les dones nvejoses de la seva capacitat per a aptivar a donzells enfollits. Fins tot els moralistes l'anomenaven enc ue fos per dir d'ella que era la perso-ificació del mal, del pecat, del món, el diable i de la carn.

I pocs saben o volen saber que nomia orma Jean Baker i no Marilyn Monroe.

Diuen que dormia "vestida" únicament mb el perfum del "Channel 5". Fou somiada, desitjada, escarnida, copiada, stimada, odiada, cercada... La seva matge presidia innumbrables habitables de joves àvids de sexe, amors imposibles, tendresa, amorositat, morbositat, mitomania... Fins i tot la nostra ribu bunyolina, malgrat les "Filles e Maria, els "cursillos" de cristianad, l'adoració nocturna i totes les eqüeles d'una comunitat beguina (al-rament dit, beata), a pesar del 3R el 4 en que fustigava la censura eclesiàstica els seus films amenaçats d'anama, l'estimà en solitud.

I pocs saben o volen saber que fou iolada als 9 anys.

Es casà amb homes tan dissemblants om Joe DiMaggio, un jugador de renom e beisbol, o Arthur Miller, dramaturg 'èxit que per aquelles saons rebia el ulitzer i que estava amenaçat per la caça de bruixes" diuen que per les eves temptacions comunistoides.

I pocs saben o volen saber que el que més l'atormentava era no haver tengut pare.

Aconseguí el lloc més alt a la piràmide de la popularitat: tothom volia dirigir-la o actuar amb ella. Esdevingué la "ka'ba" de tota la gent del cinema i de l'altra. La maquinària propagandística ianqui la feu conèixer fins als llocs més inhòspits.

I pocs saben o volen saber que als 16 anys intentà suïcidar-se.

El seu rostre, el seu cos desnua, les seves pel·lícules, la seva intimitat (real o inventada) feren córrer, fan córrer i seguiran fent córrer rius de tinta escabrosa amb alguna llàgrima.

I poc saben o volen saber de la seva íntima insatisfacció que la feu empararse en un psicoanàlisi inefectiu.

Els mitòmans diuen que fou i que potser encara sigui la més gran; els escodrinyadors de notícies sensacionalistes li trobaran més amants, més sexe, més morbositat a la seva efímera vida, fins i tot intentaran demostrar que no es suïcidà sino que l'assassinaren.

I tots sabem que Marilyn Monroe, o millor la Norma Jean Baker, fa vint-i-cinc anys que morí i que solament ens queden les seves pel·lícules, el comerç muntat sobre ella, la seva trista condició de carn de canó per tots nosaltres, malalts insatsifets, i l'ORACIO PER MARILYN MONROE que li dedicà n'Ernesto Cardenal:

CA'S BOLLETI

Drogueria, ferreteria, sabateria
i articles varis

carrer Major, 19

Tel. 613047

Senyor // rep aquesta al·lota coneguda a tota la terra amb el nom de // Marilyn Monroe // encara que aquest no fos el seu vertader nom // (però tu coneixes el seu vertader nom, el de l'orfeneta zanolada // als 9 anys // i l'empleadeta de tenda que als 16 anys es volgué matar) // i que ara es presenta davant Teu sense cap maquillatge // sense el seu Agent de Premsa // sense fotògrafs // sense firmar autògrafs // sola com un astronauta davant la nit espacial // ... .. // com tota empleadeta de tenda // somnia ser estrella de cinema // I la seva vida fou irreal com un somni que un psiquiatra interpreta i arxiva // la pel·lícula acabà sense la besada final // La trobaren morta en el seu llit amb la mà al telèfon // I els detectius no saberen a qui anava a cridar // Fou // com algú que ha marcat el número de la seva única veu amiga // i escolta només la veu d'un disc que diu: WRONG NUMBER.

Jaume Mateu Martí
Ciutat de M. a 26 d'agost de 1.987

**NOTA
DE LA
REDACCIÓ**

Per a col·laboracions, cartes del lector, etc., dirigiu-vos a l'Apartat de Correus nº 13, o bé enviau-ho al carrer Mestre Colom, nº 9, on hi ha instal·lada una bústia.

Per a publicitat, sol·liciteu informació a qualsevol membre de l'equip de redacció. Si ens voleu venir a veure, ens reunim els dimarts a vespre a laadreça abans esmentada.

BIDONS I BOMBONES DE PLASTIC.

Per a aigua, fems, gra, cossiols, etc.
Informació:

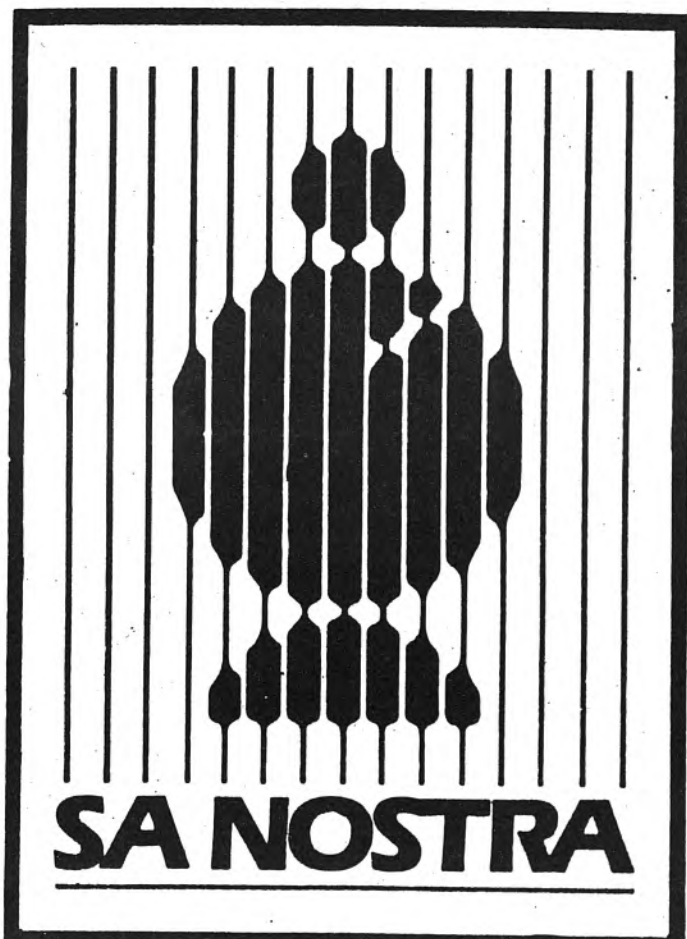
SA SABONERIA

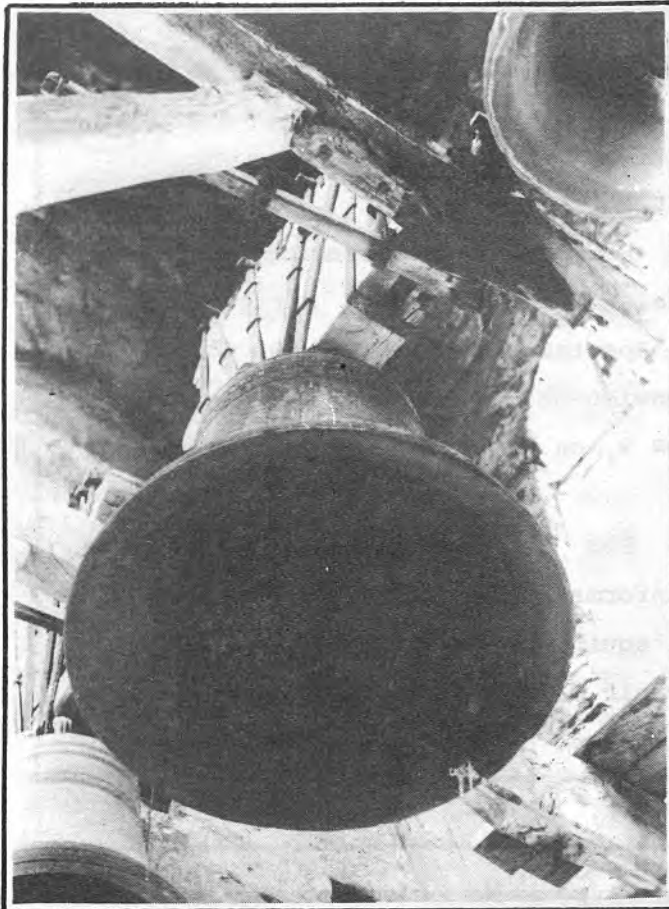
— illes —
cartonatges illes, s.a.

FABRICA DE CARTÓ ONDULAT
CAPSES i ENVASAMENTS

Ctra. Palma-Sóller km 15 - Tel. (971) 61 38 11
07110 BUNYOLA (Mallorca)

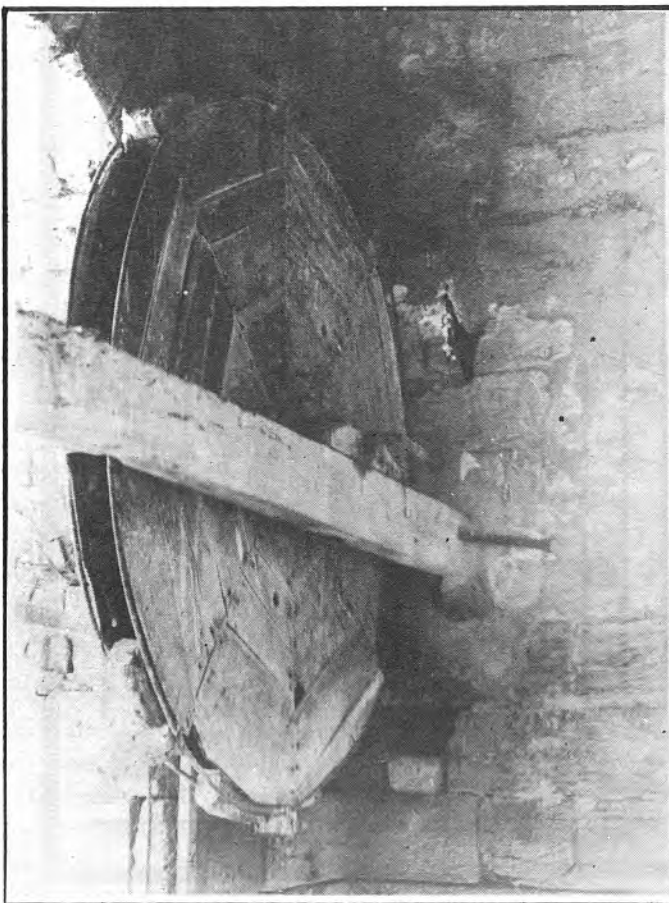
SA NOSTRA

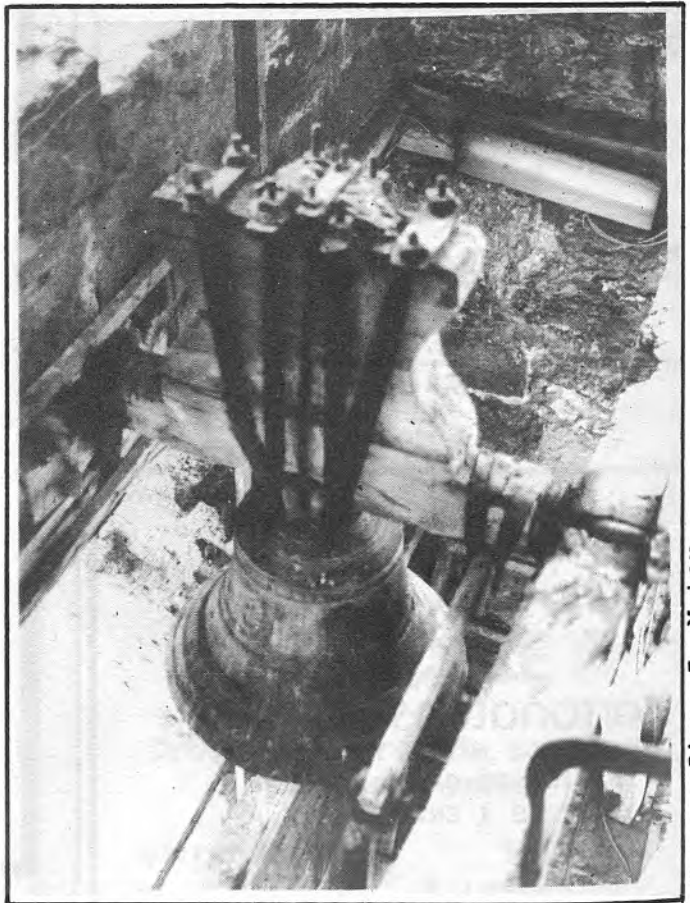
Na Grossa

Detall d'una cara a l'ansa de Na Grossa

Ses Matraques.

Na Dang